

In dit nummer onder andere:

- * Met de Rotterdamsche Lloyd naar 'fris' Spitsbergen.
- * FENIX bouwt in Rotterdam aan Landverhuizersmuseum.
- * Het schip van de maand, het ss TAMBORA - 1910.
- * Voortgang SERIMPI- en DEMPO-scheepsmodel projecten.
- * Gaat Kruisbestuiving-4 er komen?
- * Diverse items uit de Lloyd-Toko.
- * Korte berichten en donaties.

De voormalige agentschappen van de Rotterdamsche Lloyd en Stoomvaart Maatschappij Nederland te Tjeribon-West Java - 1920.

COLOFON

'LLOYD - MAIL'

Redactie: Ed van Lierde

Tekstcorrectie:

Josje van Lierde-Olivier

Uitgever:

Koninklijke Rotterdamsche Lloyd

Heritage (Lloyd-Atelier) - Netersel

Telefoon: 0497 - 840999

E-mail: Lloydexpo19@gmail.com

KVK nr: 90099052

Bank nr: NL82 TRIO 0320660095

© Copyright Ed van Lierde - 2022

Het schenden van auteursrecht is strafbaar volgens Artikel 31 van de Auteurswet.

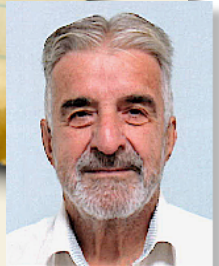
KATA PENGANTAR

Er zijn zo van die 'KATA PENGANTAR's' die, gezien de tijd van het jaar, uitermate geschikt zijn voor een meer persoonlijke benadering. De natuur kleurt op haar best en al dat bladermoois is alweer bijna klaar met vallen. Inderdaad tijd om al diegenen die, ook dit seizoen, weer meegeholpen hebben onze geliefde Lloyd 'in de picture' te houden, daarvoor, let wel alweer de 19e keer, te danken.

Niet alleen uit beleefdheid, denk ik daarbij aan mijn echtgenote Josje die al die jaren onvermoeid de Lloyd-Kompassen en Lloyd-Mails corrigeerde, de door de jaren heen uitgebreide aantallen bezoekers gastvrij ontving en 'last but not least' al die jaren mijn oeverloos Lloyd-gedelibreer moest aanhoren. Aan de andere kant is het geweldig vast te mogen stellen dat zij redelijk automatisch in de Lloyd-familie is opgenomen. In de sferen van de Slammat-ramp uit zich dat het beste, zij is figuurlijk in de Slammatfamilie opgenomen, sterker nog, begin dit jaar gaf de New Zeelandse Slammatfamilie serieus aan dat zij ons (dus zeker ook Josje) officieel in de familie hebben opgenomen ... hoe mooi kan het zijn!?

Op het materiële vlak is een woord van dank aan iedereen die in de loop van die 19 jaren ook financieel onze inspanningen heeft ondersteund, zeer op z'n plaats, ook al was dit voor hen doorgaans een manier om waardering voor het vele werk te laten zien, zónder hen was dit alles eenvoudigweg niet mogelijk geweest!

Ed van Lierde

ONS COMITÉ VAN AANBEVELING

De leden van het Comité van Aanbeveling verbinden hun eigen, goede naam aan het Lloyd-Atelier. Hiermee willen zij de belangrijkheid van het onderwerp (de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd en al haar voorgangers in relatie tot de vaart op Nederlands Indië) onderstrepen. Zij geven hiermee tevens aan dat de poging van het Lloyd-Atelier de Rotterdamsche Lloyd uit de vergetelheid te houden, bij haar in goede handen lijkt. Het Comité bestaat uit de volgende leden (op alfabetische volgorde):

Mr. Hein van Ameijden

Oud Algemeen directeur Damen-Schelde Naval Shipbuilding te Vlissingen.

Gerard Cox

Acteur, zanger, scenarioschrijver, cabaretier, columnist te Rotterdam.

'In Memoriam'
Wieteke van Dort

Frans Leidelmeijer

Expert toegepaste kunst te Amsterdam.

De SERIMPI-scan is nu aan de orde

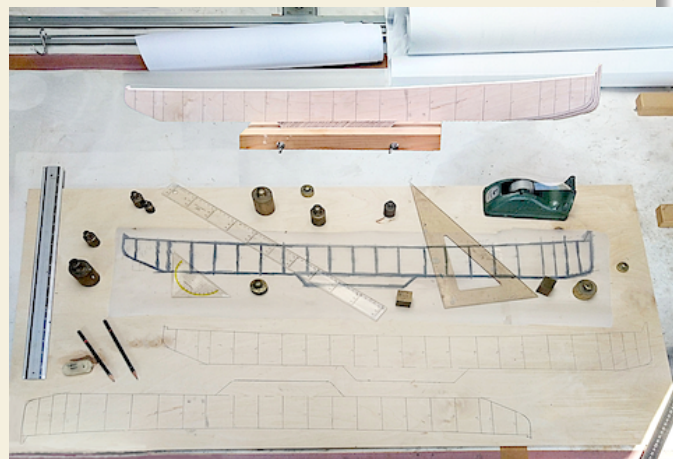
Zoals eerder aangegeven, heeft het VR-team van Damen Naval te Vlissingen de officiële studie van beeldhouwer Theo Vos gescand. Omdat die studie in miniformaat is en wij uiteindelijk daarvan een levensgrote, bronzen SERIMPI willen klonen, zijn de details en aan die scan hoog en dat vergt veel werk. Omdat dit uiteraard niet de enige klus is die het VR-team van Damen op haar lijstje heeft staan, gaat dat maanden vergen, maanden die als het meezit uitmonden ergens in de maand december. Het gekozen (moderne) procédé is op zich best wel ingewikkeld zodat wij per stap zullen blijven uitleggen wat er precies gaande is.

Van scan naar print

Naar de scan wordt ook uitgezien door het bedrijf dat van die scan een levensgrote print gaat maken. Die opdracht krijgen ze pas als fondsenwerving voor het SERIMPI-project een succes is gebleken. Volgens de huidige tijdsplanning verwachten wij in december met fondsenwerving aan te vangen, wellicht dat de fondsen in de feestmaand milder gestemd zijn en meer vrijgevig!? **wordt vervolgd!**

VOORTGANG SCHEEPSMODEL ms DEMPO

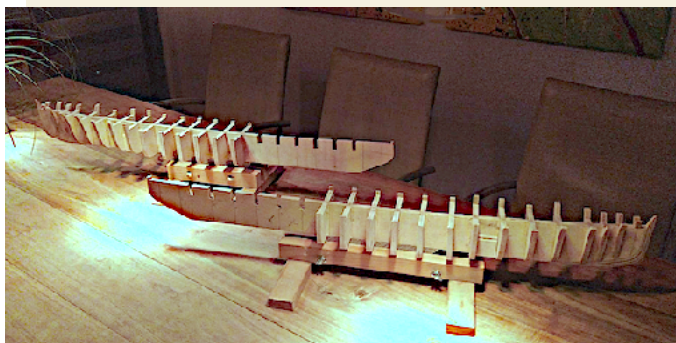
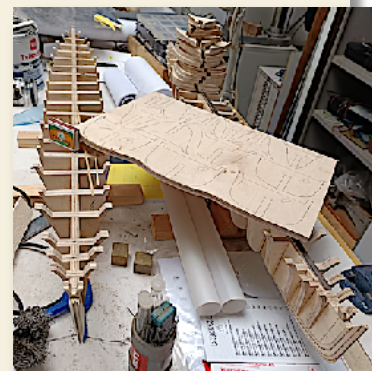
De bouw van twee scheepsmodellen van de Dempo, door opstalbouwmeester Arnoul Lormans uit het Limburgse, gaat voor het eerst in 'simultaniteit' plaatsvinden. De Dempo wordt in het kader van het SERIMPI-project weer leven ingeblazen waarom? omdat onze roemruchte SERIMPI-danseress zich nog steeds in de, even beroemde, buik van haar draagster bevindt, nog steeds gelegen op de bodem van de Middellandse Zee en dat zij, om haar figuurlijk boven water te halen, binnen ons project in meervoud zal worden gekloond en er dus, naar alle waarschijnlijkheid meerdere Dempo-scheepsmodellen nodig zijn.

*De kiellegging op 1 oktober.***De kop is er een maand geleden al af gegaan**

Voortvarend is onze scheepsmodellentovenaar een maand geleden al aan de slag gegaan en hij heeft er in die eerste maand bepaald geen gras over laten groeien. Binnen de kortste keren werd, in tweevoud, de kiel gelegd. Zie foto rechts.

De bouw

Na de kiellegging is het ultieme 'friemelwerk' van Arnoul aangevangen, zijn enthousiasme steekt hij niet onder stoelen of banken, hetgeen bij de volgende foto's hieronder direct mag blijken

*Spanten voor twee simultane Dempo's met een lengte van 91 cm - 9 oktober.**Gouache van C.A. de Vries - 2012**Het spantwerk is bijna gereed 1 november.***DIVERSEN LLOYD***Echt waar! met wat geluk kun je dit schilderij, met onze Willem Ruys, voorbij zien rijden!**Heilige buffeltje van Lalique - Lloyd 1938*

Geschiedenis

De historie van Spitsbergen gaat ver terug. Reeds in 't jaar 1194 werd in IJslandse teksten met de term: "Svalbarði fundinn" voor het eerst verwezen naar Spitsbergen: 'het land van de koude kusten'. Willem Barentsz, een Nederlandse (Terschelling) zeevaarder, cartograaf en ontdekkingsreiziger, maakte drie reizen om de 'Noord-Oostelijke Doorvaart naar Azië' te vinden. Hij verkende de kusten van Nova Zembla en ontdekte daarbij in 1596 'Beren-eiland' en 'Spitsbergen'. Dit laatste eiland vanwege de puntige bergen aan de westkust. Sindsdien was de eilandengroep een walhalla voor walvisvaarders, pelsjagers, mijnbouwers en ontdekkingsreizigers.

Rotterdamse Lloyd

Vanaf de beginjaren 1900 werd Spitsbergen spaarzaam door schepen van Lloyd dochter N.V. Stoomvaartmaatschappij Rotterdam' bezocht. Het is des te opmerkelijker dat de foto hier rechts, waarop twee schepen: het ss Marken en het ss Vlieland, tegelijkertijd te zien zijn, überhaupt kon worden genomen. Overigens in een andere periode is daar ook het ss Ameland gespot!

Het ss Tjerimai' van de N.V. Rotterdamse Lloyd voer, met vele passagiers naar Spitsbergen (25 juli tot 16 augustus 1925). Op last van de Nederlandse regering werd in 1878 bij het walvisstation 'Smeerenburgh' een monument opgericht ter nagedachtenis van zeven overleden Nederlanders die bij de traankokerijen waren achtergebleven om die tegen naijverige landen te beschermen. Tjerimai-bemanningslid, G.J. de Jongh, keerde van de, drie weken durende, reis naar Spitsbergen terug en bracht een door hem gevonden zeer oude muts mee. Tevens vond hij twee eikenhouten grafplankjes, waarvan de inscriptie luidde: 'Begraven Pieter Calf van Lansmeer out 23' en van de andere 'Gerust in den Heer gestorven, den 20 April out 19 jaar anno 1779'. Het is onmogelijk vast te stellen of de muts van een van deze twee jonge mannen is geweest.

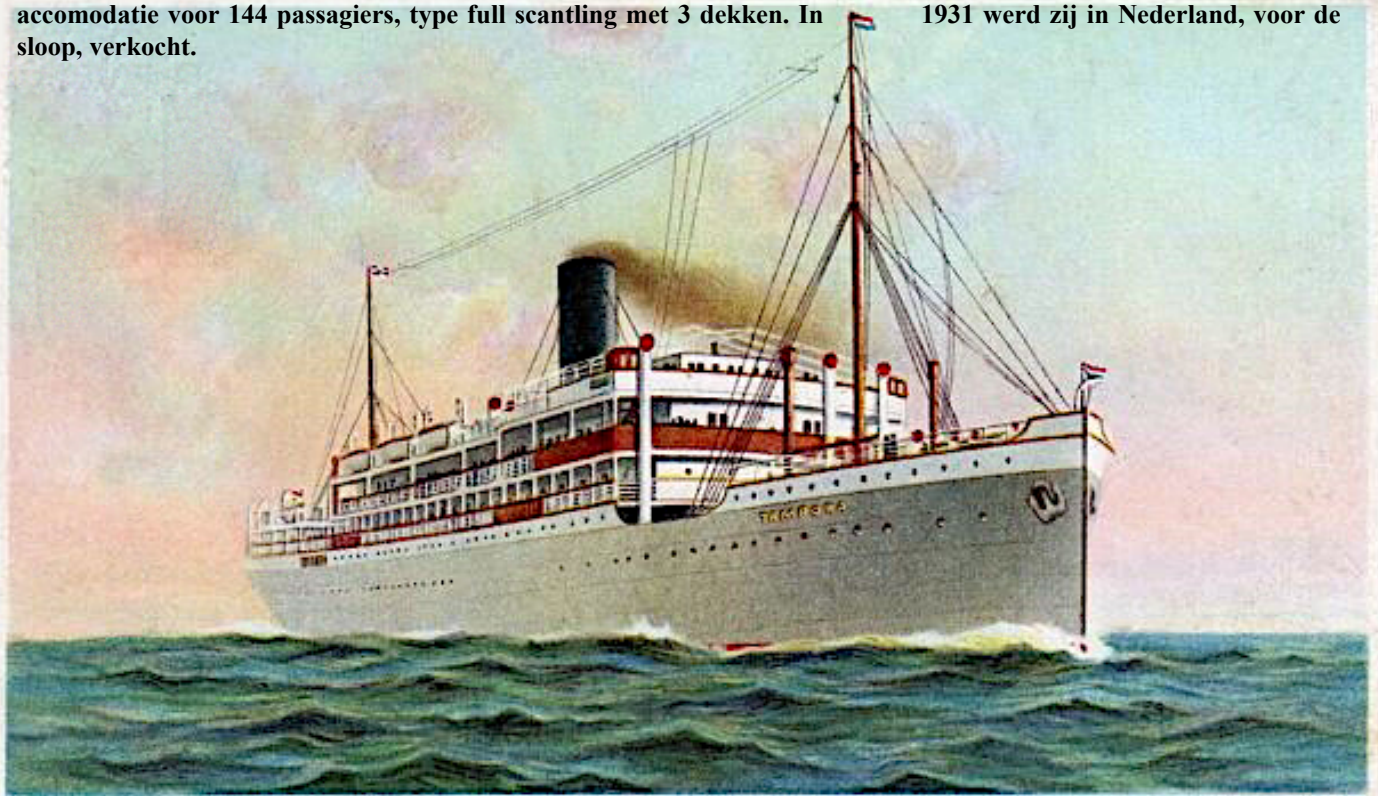
ss Slamet

Onlangs kregen wij onderstaande twee foto's van dochter Ria van Lloyd-Restaurateur Jan de Kloe. Op de foto's ziet u hoe jonge passagiers op Spitsbergen in de jaren '30 van de vorige eeuw, een Lloyd-fourageermoment kregen aangeboden. Op de kleine foto zit Hofmeester Jan de Kloe gehurkt bij kratten met eten en drankjes (zie ook de diverse Djongossen!). De jongelui deden ook allerlei karweitjes voor hulpbehoevende bewoners van Spitsbergen, die waren daarmee maar wat blij want zo'n groot passagiersschip als de Slamet en dus deze welkome hulp, kwam daar uiterst zelden!

Karakteristiek en levensloop

Ons schip van de maand is een volwaardig passagiersschip dat in 1909 bij de Koninklijke Maatschappij 'De Schelde' te Vlissingen tewater werd gelaten.. De Tambora was het laatst gebouwde enkelschroef-passagiersschip. Zij had een accommodatie voor 144 passagiers, type full scantling met 3 dekken. In 1931 werd zij in Nederland, voor de sloop, verkocht.

ROTTERDAM - JAVA VIA MARSEILLE.

Technische gegevens

Lengte x breedte x hoogte x diepgang = 126,2 x 19,1 x 15,1m x 8,4. BRT: 5.602 ton. Schelde-Triple expansie stoommachine, 3 cilinders, 4.500 ipk, die het schip een dienstsnelheid van 14 zeemijl/uur gaven.

De vulkaan Tambora op Sumbawa - Indonesië.

Het ss Tambora te Semarang, Java - 1913

Eerste Wereldoorlog :
Vlnr. Roerganger - Kapitein - Suez Loods op de brug
achter een barricade van zandzakken.

119. Le Conflit Européen 1914 - Les prises de guerre - La poivre de Commerce Hollandais
TAMBORA capturé par le L'AVOINIER - Déchargement et confiscation de sa cargaison
destinée à l'Allemagne - Au port de BREEST (Repr. Int.)

Een passagiersstoel te bezichtigen
in het Lloyd-Atelier.

KORTE BERICHTEN

Donaties

De afgelopen maand hebben wij weer een maandelijkse donatie mogen ontvangen van Joke Hofman-Rijntjes, echtgenote van Lloyd-WTK, Gerrit Hofman - van: Ria Neuerburg-de Kloe, dochter van Lloyd-Restaurateur Jan de Kloe - Gerda Sinkking, echtgenote van oud Lloyd-Stuurman, Dries Warmerdam - Ton van Haastregt, oud Lloyd-Olie-man/handlanger - Wim Koster, zoon van Willem Koster, oud Lloyd-Hoofdmachinist - Voor het **SERIMPI-project**: Ad van der Brugh, Oud Lloyd-Kapiteinsbediende -

Alle donateurs, in deze herfstmaand hartelijk dank voor uw, zeer welkome, steun!!

LLOYD-TOKO

Op de Lloyd-Toko aanbiedingen in de vorige Lloyd-Mail is zo uitgebreid gereageerd dat wij de bestellingen van Lloyd-sweaters en Willem Ruys miniatures direct **extra** hebben opgehoogd. Mede daardoor zijn momenteel nog de volgende items verkrijgbaar: 4 stuks Lloyd-vlaggen (150 x 100 cm.), prijs per vlag **€56,95**. Lloyd-sweaters: nog 4 stuks maat: **XXL**, prijs per sweater: **€67,45** en nog 5 stuks Willem Ruys tinnen miniatures (**zonder kleine vitrine**), prijs per miniatuur: **€81,95,-**. Genoemde prijzen zijn alle **inclusief €6,95** verzendkosten. De Lloyd-closetdoeken zijn voor u 'helaas' en voor ons 'gelukkig' uitverkocht! Geïnteresseerd in een of meer van bovenstaande toko-items? Graag een e-mail naar: lloydexpo19@gmail.com

EEN LEUK LLOYD-ITEM VOOR BEZOEKERS AAN HET LLOYD-ATELIER

Doorlopende herinnering

Omdat we de Lloyd-Toko weer ff hebben geopend, hebben we ook de Lloyd-container weer eens van stal gehaald. Ditmaal niet als kartonnen bouwplaat, maar als kant-en-klare container van 12 cm lang. Leuk om op uw bureau of 'elders' te zetten! Niet te groot, maar wel een doorlopende herinnering aan onze geliefde rederij! Omdat het verzenden veel duurder is dan de kartonnen containers zelf stellen wij voor deze slechts aan bezoekers van het Lloyd-Atelier ter beschikking te stellen en wel voor de overweldigende som van € 2,- waarmee de printkosten zijn gedekt en zoals u weet is bij bezoek de koffie toch al gratis!

Vanaf eind oktober gesloten

Zoals de laatste jaren te doen gebruikelijk sluiten wij het Lloyd-Atelier van eind oktober tot 27 april 2025, de dag van de Slamat-herdenking. Deze winterpauze geeft ons de gelegenheid de expositie op te knappen en dat was, na een 'grond-

water-vloed' in het voorjaar, geen overbodige luxe! veel werk aan de winkel dus!

OOK IN SURINAME HIJSCHT MEN NU DEN VLAG DER ROTTERDAMSCHEN LLOYD!

Oud Lloyd-WTK Aad Farla & partner Frans van Beersum runnen een luxury resort 'SURINAT' genaamd te Domburg-Suriname. Als u toevallig in de buurt bent, kunt u er genieten van de wilde dieren en de ongerepte natuur. Aad & Frans zijn in september naar Nederland overgekomen en bezochten o.a. het Lloyd-Atelier.

Lloyd-vlag

Het bezoek van de heren Aad en Frans aan ons Atelier was een uitgelezen moment om de Lloyd-vlag ook in Zuid Amerika te gaan hijsen en dus namen de heren het ultieme Lloyd-symbool mee naar huis om haar vervolgens onder de diepblauwe hemel aan de wind toe te vertrouwen. Weer eens iets anders dan het straf wapperen in het kille Nederland het zonnige 'resort shot' in Suriname (op foto links), is daarom jaloersmakend. Zie website: www.surinat.com Mocht u inderdaad ooit in de buurt zijn en van warmte en gastvrijheid houden, ga dan beslist eens bij de heren langs, huur een van de mooie bungalows en relax buiten in en rondom het zwembad, verpoos in de grote jacuzzi, en Finse sauna.

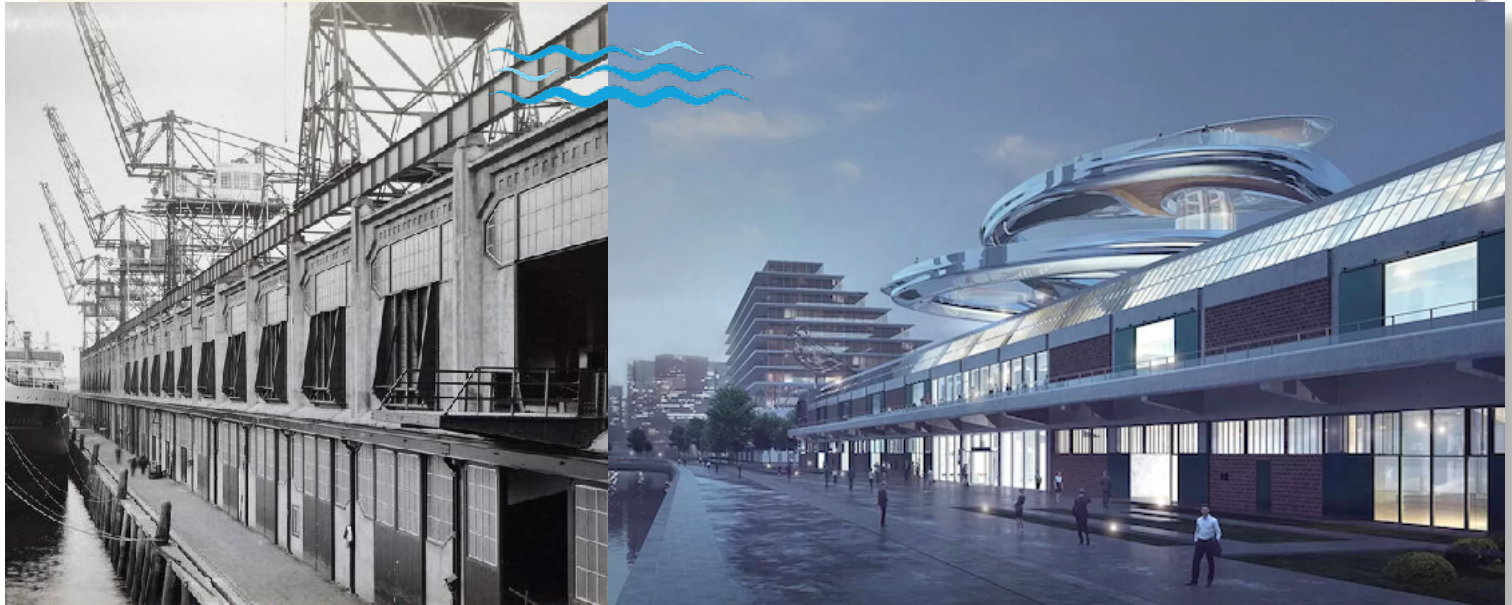
OPROEP AAN ANDERE LLOYD-VLAG WAPPERAARS

Het lijkt ons interessant, in ieder geval leuk, om foto's van de Lloyd-vlag 'wapperend op haar home base' te verzamelen en in een van de volgende Lloyd-Mails een soort vlaggenparade' te houden.

Foto opsturen?

Oproep dus aan diegenen die in het verleden een Lloyd-vlag hebben aangeschaft, al dan niet bij het KRL-museum/Lloyd-Atelier om ons een foto, **mocht men dit niet al hebben gedaan**, van de wapperende Lloyd-vlag in vol ornaat, toe te sturen. Indien van toepassing, wilt u dan een digitale foto sturen naar: lloydexpo19@gmail.com

In 2025 opent 'FENIX' in Katendrecht-Rotterdam, op dé plek van vertrek en aankomst, het allereerste landverhuizersmuseum ter wereld dat migratie visualiseert door middel van hedendaagse kunst. Op de officiële opening moeten we dus nog even wachten, maar FENIX heeft de ambitie een culturele plek in Rotterdam te worden die geïnspireerd is op migratieverhalen uit de hele wereld. Door middel van kunst, cultuur en smaken wil FENIX de nieuwsgierigheid over de wereld en hoe die door migratie is gevormd, prikkelen.

Toen

Pal aan de Maas kijkt **FENIX**, straks in 2025, uit over de kades (zie foto links) waarvandaan miljoenen mensen per schip vertrokken naar bestemmingen in de Verenigde Staten en Canada, zoals Albert Einstein en Willem de Kooning. Net zoveel nieuwe Rotterdammers kwamen hier aan. Op Katendrecht ontstond de eerste 'Chinatown' van Europa en onder meer Kaapverdiaanse zeemannen en Surinaamse jazzmuzikanten vonden er hun thuis. Wie straks de Tornado beklimt, wordt getraceerd op een nieuw uitzicht over Rotterdam: de superdiverse stad, gevormd door meer dan 170 nationaliteiten.

Straks in 2025

Het nieuwe **FENIX** (zie foto rechts) wordt gevestigd in een historische havenloods uit 1923, met 16.000 m2 ooit de grootste op- en overslagloods ter wereld. Het Chinese MAD Architects blaast het zorgvuldig gerestaureerde erfgoed nieuw leven in met een moderne toevoeging. De Tornado is een trap, kunstwerk en beleving in één. Vanaf de begane grond van de loods wervelt de trap omhoog tot een spectaculair uitzichtplatform hoog boven het dak.

Initiatief van Wim Pijbes

FENIX Landverhuizersmuseum is een initiatief van de Stichting 'Droom en Daad'. De directeur van de stichting en daarmee mede-initiatiefnemer van het museum is voormalig Rijksmuseum-directeur, **Wim Pijbes**. De financiën van de filantropische stichting 'Droom en Daad' is afkomstig van de bekende redersfamilie **Van der Vorm**. Deze ondernemersfamilie vergaarde hun vermogen met de Holland Amerika Lijn.

Samenwerking met Lloyd-Atelier?

De N.V. Rotterdamsche Lloyd heeft een grote rol gespeeld in de migratie van grote groepen Indo's en Molukkers van Indonesië naar Nederland. Dit feit hebben wij bij de directie van Fenix aangekaart en we hebben daarbij ons support aangeboden. Nieuwsgierig of men op deze geste ingaat!?

MEDICIJNMANNEN EN MEDICIJNEN AAN BOORD VAN LLOYDSCHEPEN

Aan boord van onze passagiersschepen had je een Scheepsdokter en Verplegers/Verpleegsters. Op vrachtschepen tot 12 passagiers had je Verplegers of die de medische zorg op zich namen. Op Lloydschepen zonder passagiers zwaaide de 1e of 2e Stuurman de scepter over het scheepshospitaal en de scheepsapotheek. Hoewel de medische opleiding van Stuurlieden geen 'Eerste hulp' maar 'geneeskunde' werd genoemd en men een ziekenhuisstage moest hebben gelopen, was de opleiding in feite behoorlijk ontoereikend en speelde het hebben van logica en natuurlijke aanleg daarvoor een te grote rol.

Hier links ziet u een aantal medicijndoosjes die bij de Lloyd in zwang waren. Ook medicijnen in tubes werden voorgeschreven en wij vragen ons af of of er lezers van dit magazine zijn die weten voor welke medische aandoening de tube links werd gebruikt. Is er iemand die deze zalf nader kan duiden? Graag uw eventuele reactie naar het Lloyd-Atelier: lloydexpo19@gmail.com

De documentaire 'Kruisbestuiving-1' (Nederland) en 'Kruisbestuiving-2' (Java) van kunstexpert Frans Leidelmeijer en filmmaker Bie Muusze is vanaf 2022, respectievelijk 2023 in diverse bioscopen en in musea gedraaid. De opnamen voor de derde film zijn in januari 2024 op Sumatra, Indonesië gemaakt. De film 'Kruisbestuiving-3' Sumatra ging in juni 2024 in première, wij waren daar present! In het vorige nummer van Lloyd-Mail gaven wij u aan dat wij de makers hebben voorgesteld de serie documentaires te completeren met 'Kruisbestuiving-4', een film die over de kruisbestuivers zelf zou moeten gaan.

KRUISBESTUIVING TUSSEN BAHASA en NEDERLANDSE TAAL en ANDERSOM

1. Kruisbestuiving van de Nederlandse taal (± 10.000 woorden)

- Amok (Amuk)
- Soebatten (lang discussiëren)
- Tabee (tot ziens)
- Amper (hampir)
- Piekeren (pikir)
- Gladjakker (geladak)
- Klamboe (kelambu)
- Branie (berani)
- Toko (winkel)
- Orang-oetan (orang hutan)
- Tempo dulu (tijd van vroeger)
- Banjeren (banyak)
- Kakkies (voeten)
- Lorre (papegaai)
- Tabee (tot ziens)
- Rimboe (oerwoud)
- Tang (feeks)
- Suster (zuster)

- Soesa (drukte)
- Mataglap (maf)
- Senang (blij, comfortabel)
- Kongsi (vereniging, club)
- Sepur (treinspoor)

Scheepvaart

- Kapten (kapitein)
- Koelie (sjouwer)
- Djongos (bediende/huisknecht)
- Empat (4e officier/stuurman)
- Tiga (3e officier/stuurman)
- Mandiën (wassen)
- Klamboe (muggengaas)
- Handschoentje (met handschoenen getrouwd)
- Passagieren (aan wal gaan)
- Mesin (machine)
- Angker (anker)
- Perlof (verlof)
- Pos (post)
- Tjetten (verven)
- Oorlam (burrel)

2. Kruisbestuiving van Bahasa (± 8.000 woorden)

- Kokkie (kokkin)
- Kompeni (o.a. rederij)
- Leestrommel (ieesportefeuille)
- Oppas (bewaker)
- Televisi (televisie)
- Apotek (apotheek)
- Knalpot (uitlaat)
- Sokbreker (schokbreker)
- Persnelling (versnelling)
- Stroetje (sigaret)
- Asbak
- Kantor (kantoor)

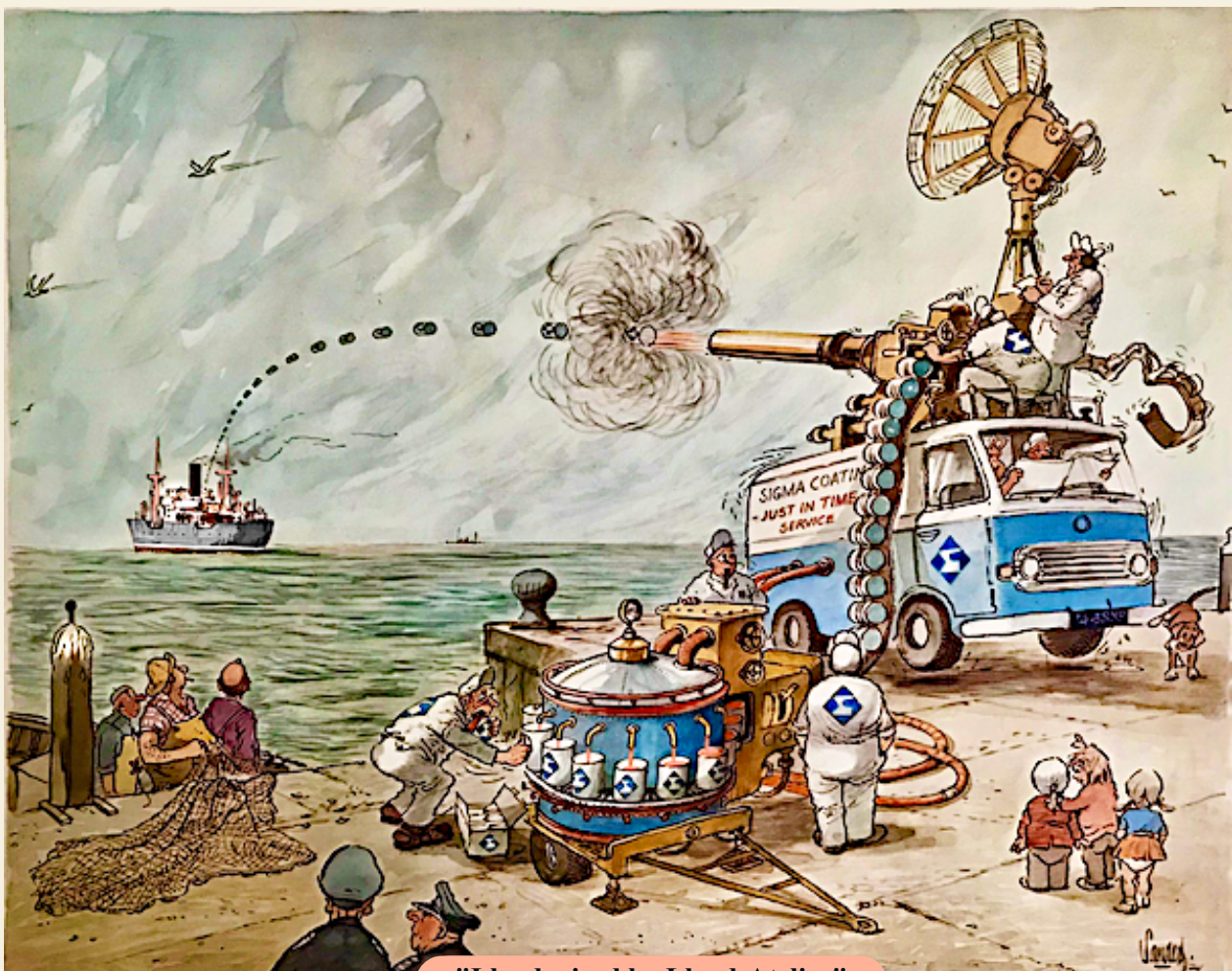
- Spanduk (spandoek)
- Buku (boek)
- Pienter (pintar)
- Bakkeleien (berkelani)
- Pakkie-an (bagian)
- Grendel (gerendel)
- Senewen (nervuus)
- Rebewes (rijbewijs)

Het feit dat zonder kruisbestuivers geen kruisbestuiving mogelijk is en als we gaan kijken wie die kruisbestuivers in die tijd dan wel waren, komen we tot ons genoegen uit op onze scheepvaart in het algemeen en de Lloyd en SMN in het bijzonder Zij waren de vehikels die er voor hebben gezorgd dat kruisbestuiving überhaupt kon plaatsvinden, immers architecten, aannemers, technici, planners, ambtenaren, kortom allen die ook maar enige rol in dat bestuivingsproces speelden, waren door onze schepen en die van de SMN, van en naar Indië vervoerd!

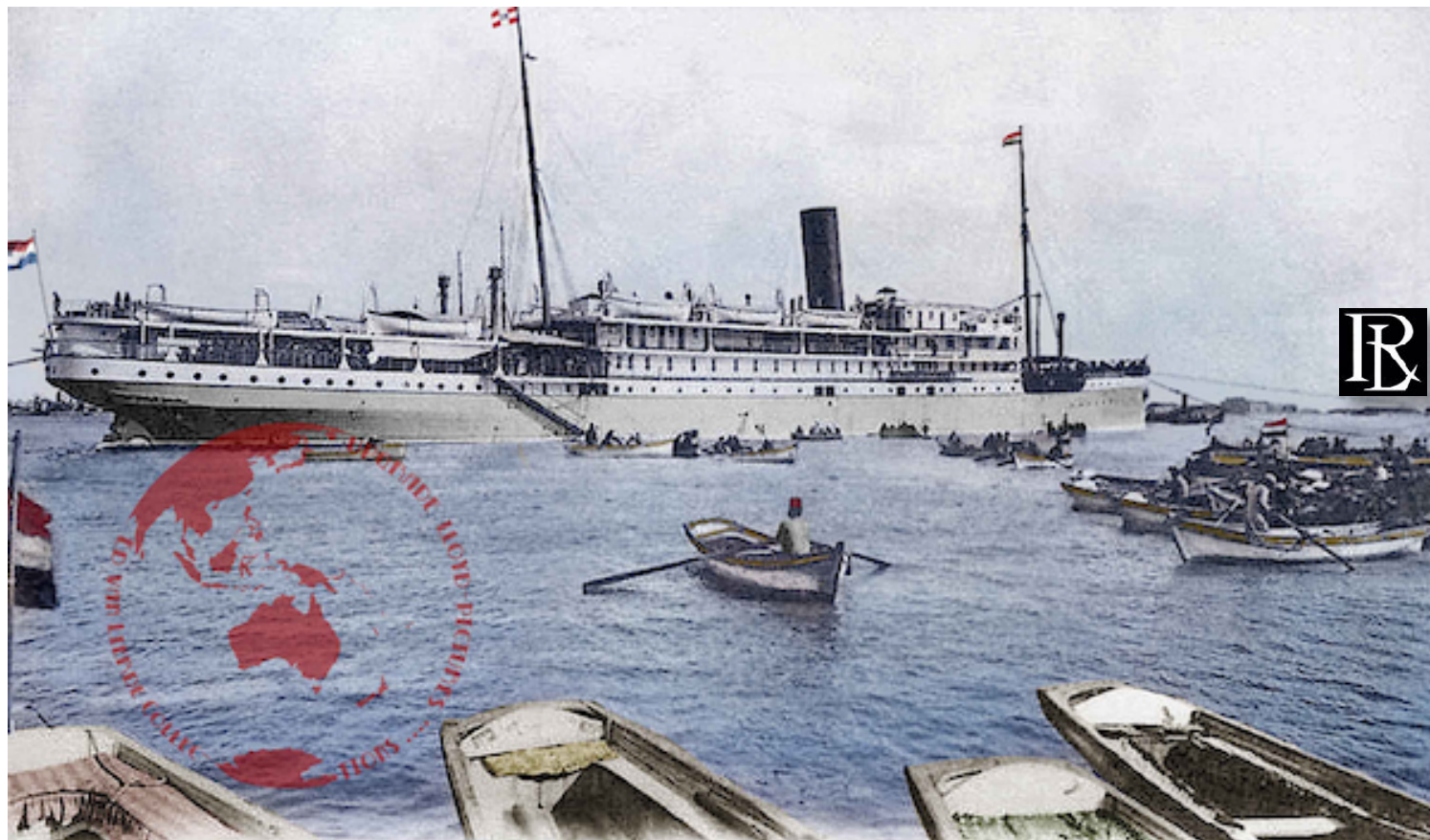
Kruisbestuiving in taal

In een documentaire over kruisbestuiving zou taalbestuiving zeker niet misstaan, vandaar dat wij de makers het lijstje hier links hebben toegestuurd in de hoop dat men daarmee de documentaire nóg levendiger kan maken
wordt vervolgd!

CARTOON VAN JAN SANDERS "JUST IN TIME SERVICES!"

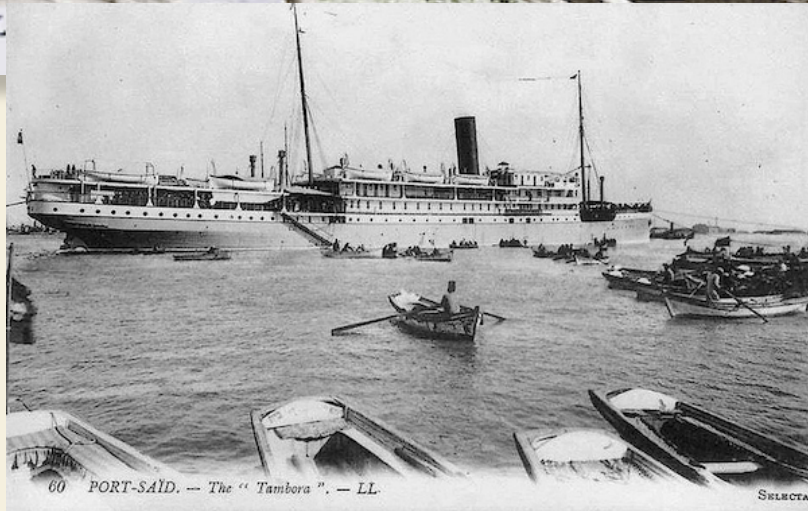
"Lloydized by Lloyd-Atelier"

60 PORT-SAID. — The "Tambora". — LL

Een geweldige sfeerfoto oftewel zoekplaatje van het passagiersschip, ss Tambora midden tussen alle bedrijvigheid 'op de boeien' te Port Saïd-Egypte.

Zie hier hoe het inkleuren van een, méér dan een eeuw oude foto (1910) veel diepte geeft en zo'n afbeelding letterlijk opfrist! Toen al was het "kijke, kijke, niet kope!" en "balletje, balletje"-tijdperk aangebroken.

60 PORT-SAID. — The "Tambora". — LL.

SELECTA

Grondlegger Willem Ruys J.D. Zn. met zijn vlag en eerste zeilschip, het barkschip: 'Cornelis Wernard Eduard' - 1839

